

Transnationale forbindelser og steder i ungdomspædagogisk arbejde

John Gulløv

ph.d., seniorforsker, jomagu@live.dk

Vibe Larsen

ph.d., docent, Københavns Professionshøjskole, vl6@kp.dk

Üzeyir Tireli

ph.d., lektor ved Københavns Professionshøjskole, ut@kp.dk

<https://tidsskrift.dk/FPPU>

Resume

Denne artikel diskuterer betydningen af minoritetsdanske unges transnationale og globale netværk og referencer. Baggrunden er en undersøgelse, som peger på, at transnationale og globale referencer udgør en symbolsk kapital, der styrker de unges oplevelser af fællesskaber, fordi referencerne genkendes og anerkendes på tværs af forskellige migrationshistorier og oplevelser af personlige, nationale og religiøse tilhørsforhold. De transnationale og globale erfaringer udgør en overset ressource, som adskiller disse unge fra unge med majoritetsdansk baggrund. Der peges på, at større fokus på denne form for symbolsk kapital med fordel kan indgå i pædagogiske og uddannelsesbaserede integrationsindsatser.

Abstract

Transnational connections and places in youth work

This article discusses what it means when young people with minority Danish backgrounds use their transnational and global networks and references to form peer groups. The background is a study that shows that the transnational and global references constitute a symbolic capital that are recognized across different migration stories, experiences, and personal, national, and religious affiliations. The authors point out how transnational and global experiences represent an overlooked resource which distinguishes these young people from most young Danes, and that it will be highly relevant to use this symbolic capital as a resource in pedagogical and educational integration work.

Nøgleord

Minoritet, dansk, unge, transnational, integration

Keywords

Minority, Danish, youth, transnational, integration

Indledning

De er unge mennesker, født og opvokset i Danmark. De har gået i danske skoler og bor i de samme almennyttige boligbyggerier, som tidligere var hjem for majoritetsdanske familier og børn i efterkrigstidens Danmark. Men deres forhold til stedet og hjemmet i København er på et punkt helt afgjort anderledes end beboernes for 50 år siden såvel som fra en del af deres samtidige jævnaldrende: De har adgang til transnationale og globale¹ netværk i kraft af, at deres familier

1 Når vi anvender begrebet transnational, skal det i denne sammenhæng forstås på tværs af lande, hvorimod global henviser til en bredere geografisk forståelse som ikke alene kan rummes af begrebet land (Bauman 1999)

lever spredt i mange forskellige lande og geografiske områder. Det kan åbne for en udvidet kulturel, geografisk og politisk horisont, i sammenligning med den mange unge majoritetsdanskere har.” Transnationale netværk” betegner således det forhold, at minoritetsdanske unge og deres familier deltager i sociale netværk, der overskrider nationale grænser og forbinder steder gennem en række sociokulturelle aktiviteter og praksisser knyttet til familiernes, sprog, kultur, religion og slægtsrelationer. Unge, som vokser op med minoritetsdansk status, erfarer ofte disse netværk og forbindelser som en vigtig del af deres og familiens sociale og kulturelle liv.

Transnationale forbindelser som er et udbredt fænomen i migranttætte lokalmiljøer, byder på muligheder for internationalt udsyn, men stiller også familiernes børn og unge overfor spørgsmål om, hvem de er, hvor de hører til og hvilke veje de skal følge: Skal de følge de transnationale og globale muligheder, eller den slagne vej, der fører mod integration og eventuelt assimilering i det danske samfund?

Med afsæt i en empirisk undersøgelse, har denne artikel fokus på betydningen af unge minoritetsdanskere transnationale forbindelser og erfaringer. Et fokus på de muligheder disse rummer for, at de unge kan udvikle egne styrker og færdigheder. Forskning viser, at unge med minoritetsstatus ofte bruger deres anderledeshed ift. majoritetssamfundet til at opbygge minoritetsfællesskaber med hinanden (Gilliam, 2009; Kalkan, 2018; Khawaja, 2010; Skovse, 2018). I nogle tilfælde kan sådanne fællesskaber udvikle sig til at stå i et egentligt modsætningsforhold til det omgivende samfund (Kalkan, 2018; Skovse, 2018).

Vi vil her rejse spørgsmålet om minoritetsdanske unges transnationale, kulturelle og religiøse erfaringer, som er fremmede for majoritetssamfundet, behøver at føre til utilpassethed og modstandskultur. Eller om minoritetsdanske unges transnationale orienteringer kan ses som en ressource, der kan bruges pædagogisk til at styrke de unges muligheder for et godt voksenliv?

Klub, unge og pædagogiske bekymringer

Grundlaget for de følgende refleksioner er et forskningsprojekt, som forfatterne gennemførte i 2019. Undersøgelsen bestod af observationer og interviews med unge og pædagoger, i etnisk blandede ungdoms- og fritidsklubber, i en bydel i København suppleret med bydelsobservationer og interviews med boligsociale medarbejdere. Målet var at belyse udsatte unges indbyrdes relationer, deres forhold til familie og professionelle, til lokalområdet og til storbyen. I denne artikel tager vi afsæt i en del af vores materiale, som vedrører minoritetsdanske unges kendskab til og interesser for transnationale forbindelser, etniske fællesskaber og 'gademiljøer'. Materialet er baseret på observationer og interviews i en ungdomsklub med ca. 20 aktive brugere, hvor de unge havde forskellige former for transnationale og globale erfaringer og referencer. Klubbens brugergruppe bestod af 12 drenge og 8 piger mellem 14 til 18 år samt en personalegruppe på 4. Organisatorisk var klubben en del af en større bydelsorganisation som bestod af flere

klubber og fritidshjem, heraf nogle med overvægt af majoritetsdanske børn og unge, med fælles pædagogisk ledelse. Vi trækker derfor også på interviews med den overordnede ledelsesgruppe.

I forbindelse med vores interviews og observationer i klubben blev vi opmærksomme på, hvordan de unges transnationale referencer ofte indgik i deres samtaler og selvpræsentation og ofte på måder, som virkede helt naturlige og selvfølgelige. Vi blev derfor nysgerrige på, hvilken rolle disse referencer spillede for de unge selv og for det pædagogiske arbejde. Hvad det sidste angik, virkede det ikke som om, at pædagogerne viste interesse for de unges transnationale erfaringer, men vi så ikke forsøg på at bruge disse erfaringer bevidst i det pædagogiske arbejde. Til gengæld var pædagogerne tydeligt opmærksomme på gængse integrationspolitiske risikoscenarier, ikke mindst på bekymringen for at sårbare minoritetsdanske unge kommer ind i stærke og lukkede fællesskaber (f.eks. i bander eller radikale religiøse miljøer), som kan påvirke deres fremtidsmuligheder og modvirke, at de får en uddannelse.

Statistikker fra området vi observerede i, viser flere tilfælde af alvorlig kriminalitet, hvilket også var med til at bekymre pædagogerne. I forlængelse heraf har der gennem de senere år, i lokalområdet, været iværksat intensiverede kriminalitetsforebyggende og boligsociale indsatser for at modvirke ungdomskriminalitet og ghettoisering². Bydelen har træk til fælles med andre almennyttige boligområder i andre større byer med mange minoritetsdanske beboere og socialt udsatte. Selv om området ikke fremstår som meget hårdt belastet, er der i kommunen og boligselskaberne en bekymring for, at miljøerne kan komme til at lukke sig om sig selv så der udvikler sig et parallelsamfund. Altså på mange måder en tilsvarende bekymring som den, der ligger bag ”ghetto-lovgivningen” (Regeringen, 2018). Selvom området altså ikke står på regeringens ghettoliste, anser pædagoger, politi og boligsociale medarbejdere det for at være et ”*boligsocialt udfordret område*” (interview med projektleder i boligselskab). Pædagogerne er derfor også specielt opmærksomme på, hvad de opfatter som uheldige dynamikker i det minoritetsdanske ungdomsmiljø. Dynamikker som de oplever pludselig kan blive virksomme og true med at skabe modkulturelle fællesskaber, der kan ødelægge de unges muligheder for at få et godt liv. Som en af pædagogerne fortæller om tidligere problemer med nogle unge:

”Nu mistede vi nogle medlemmer for nyligt, som (...) havde en lidt uheldig opførsel. Der var flere af dem, der røg ind med nogle sigtelser lige pludselig og sådan noget. Altså, de gik lige pludselig fra at være søde unge, som var en lille smule udfordrende, men ellers sådan: ”det er jo ham vi kender” (...) og så i løbet af meget kort tid til at være nogen, der er inde [i fængsel] for nogle meget alvorlige forbrydelser. Altså, det sker meget hurtigt, den der bandepåvirkning. Hvordan de lige pludselig skifter fra at være i et lille hyggeligt

2 I det offentlige rum opfattes ”ghetto” som områder med almennyttige boliger, hvor en vis procent af beboerne har etnisk minoritetsbaggrund, er på overførselsindkomster eller også figurerer i kriminalregistret. Der er politisk modstand mod denne udvikling. Når vi i det følgende anvender ordet ”ghetto” eller ”ghettoisering”, referer vi til ordets almene betydning i det offentlige rum.

klubfællesskab, og så er det ikke interessant nok, og de skal lige udfordres lidt mere, og så er det netop, når de så åbner døren (...) så kan der sagtens være en bande, der er klar. Det var jo i forbindelse med alle de her bandekonflikter, så var der lige pludselig meget liv i de her bander, og det var spændende, og det var interessant og sådan noget. Og så er det altså gået uhyggeligt stærkt for nogle af dem.”

Eksemplet afspejler en almindelig forestilling om, at de unge bevæger sig ind i bandemiljøet fordi det er spændende og interessant, og de går fra ”et lille hyggeligt klubfællesskab” til ”alvorlige forbrydelser”. Spørgsmålet er imidlertid om sådanne forvandlinger alene handler om spænding eller om noget helt andet? Det kan imidlertid også ses i lyset af de minoritetsdanske unges forskellige reaktionsmønstre på deres oplevelser af forskelle og forskelsbehandling i majoritetssamfundet.

Det minoritetsdanske ungemiljø i bydelen

I den periode vi besøger klubben, er de såkaldt udfordrede unge ikke længere del af den. I stedet er der nu en gruppe unge, som pædagogerne har tillid til. Den pædagogiske ledelse er opmærksom på, at de unges etniske baggrund har betydning for, hvordan det pædagogiske arbejde kan lykkes, herunder at det er vigtigt, at flere af pædagogerne i klubben selv har minoritetsdansk baggrund. Lederen understreger denne forståelse, da han f.eks. fremhæver, at der er to minoritetsdanske pædagoger som:

”har ekstremt godt lokalt kendskab samtidig. Altså, de er selv vokset op i området og har selv været en del af det her ungdomsmiljø (...) [Den ene] har også gået rigtigt meget i sådan noget opsøgende arbejde i resten af området. Han sidder også i SSP (...) og så har han også ret stor indsigt i de der mere kriminalitetstruede unge også.”

Det er tydeligt, at den pædagogiske opmærksomhed retter sig mod kriminalitetsforebyggelse, og at indgående kendskab til ungdomsmiljøet fremhæves som en faglig styrke, når det gælder om at beskytte de unge mod at tage springet over i et bandemiljø. Det er bemærkelsesværdigt, at den pædagogiske bekymring for kriminalitet ikke deles af de unge i klubben, som ikke selv anser området for at være socialt udsat, lukket eller utrygt. De unges og de voksnes blikke på stedet ser altså noget helt forskelligt. Som én af de unge formulerer sig om de unge i det hårdere gademiljø:

”Der er de der typer, der går rundt og spiller smarte, men jeg ville ikke kalde det ghetto, altså de står jo bare og spiller smarte for sig selv. (...) Jeg kender dem ikke særlig godt, dem, der er her. Altså, jeg ved, hvem de er, og de ved sikkert, nogen af dem ved sikkert godt, hvem jeg er. Men jeg kender dem ikke personligt.”

Henvisningen til ’de smarte typer’ gælder de samme unge, som dem pædagoger, lærere og politi forbinder med bandemiljøet. Citatet illustrerer også Kalkans (2018) pointe om, den ’fredelige sameksistens’, der kan være mellem beboere og bander i belastede boligområder. Kalkan tolker denne sameksistens som udtryk

for, at banderne yder en selvplågt beskyttelse af områdets beboere, som indebærer, at man ikke forulemper de beboere i området, man kender. Dette kan være en grund til, at de lokale unge ikke er opmærksomme, at der skulle være et kriminelt banderelateret miljø endsige, at de opfatter bandemedlemmerne som farlige på samme måde som pædagogerne. Muligvis er de under en form for beskyttelse pga. deres tilknytning til stedet og deres minoritetsdanske baggrund. I det tilfælde kan det udlægges sådan, at de lokale unge har en social og symbolsk legitimitet i kraft af at høre til det minoritetsdanske miljø, og at denne legitimitet forstærker deres oplevelser af, at området er et godt sted at bo (Gulløv, Larsen & Tireli, 2020).

Følger man denne tankerække ligger svaret på, hvorfor nogle unge går fra et hyggeligt klubmiljø til et kriminelt bandemiljø måske ikke så meget i deres fascination af kriminalitet og spænding som i den anerkendelse, de kan opnå i miljøet. På de indre linjer kan bandemiljøet give dem den accept, tryghed og anerkendelse, som de har svært ved at få i det majoritetsdanske samfund. De unge bliver så at sige klemte mellem forskellige sociale felter med forskellige fordele og ulemper samt forskellige kriterier for, hvad der anerkendes som kapital. Det stiller i særlig grad unge, som ikke lever op til skole- og uddannelsessystemets krav, svagt i det majoritetsdanske samfund og rejser dilemmaer, som de kan have svært ved at navigere i. Når de unge forstår deres bydel som et trygt sted samtidig med, at de oplever diskrimination og afvisning i det offentlige rum og i skolen, er det udtryk for et sådant dilemma. De ved godt, at skolen er prioriteret i det majoritetsdanske samfund, men de ved også, at de oplever den mest uforbeholdne accept og anerkendelse i det minoritetsdanske miljø. De unges oplevelser af skolen som ikke-ankerkendende, bekræfter Horsts tese om, at det flerkulturelle er fraværende i styringsteksterne for skolen ligesom universelle værdier som ligestilling og ligebehandling tilsidesættes til fordel for majoritetssamfundets prioriteringer og interesser. I det omfang minoritetsdanske elever er synlige i styringsteksterne, er det, igen iflg. Horst, ofte i kraft af deres sær- og problempositioner (Horst, 2017), hvilket de unge oplever som mangel på anerkendelse eller som udtryk for diskrimination. De unge oplever, at de mødes vurderende og med ikke-ankerkendende blikke. Selv om det måske grundlæggende handler om misbilligelse af deres manglende deltagelse og faglige succes, skubber deres oplevelse dem i retning af at søge tryghed i minoritetsdanske miljøer, hvor oplevelsen af at være anderledes og forkert træder i baggrunden.

Det er i det lys, at den lille klubs karakter af minoritetsdansk hjemmebane kommer til at virke attraktiv og tryghedsskabende for de unge. Miljøet fungerer som en helle fra de udfordringer, de oplever i det omgivende samfund. Men trygheden i ungdomsklubberne er tids- og aldersbegrænsede, og der er løbende unge, som må forlade fællesskaberne efterhånden som de bliver ældre. Det er derfor også en indlejret kultur i klubberne, som handler om, at man må forberede sig på at skulle etablere sig i nye fællesskaber. Derfor kan bandemiljøer være attraktive for minoritetsdanske drenge, som ser en form for minoritetsdansk hjemmebane, hvor

deres sproglige, etniske og transnationale identitet respekteres og anerkendes, og hvor de undgår at blive mødt af majoritetssamfundets kritiske blikke og afvisninger. Det er den samme logik, som i første omgang gør den lille klub attraktiv for unge, som ikke føler sig anerkendt i skolen fordi, den tilbyder et frirum fra negative oplevelser i majoritetssamfundet. Dermed giver det også mening, at nogle af disse unge, hvor søde de end er, kan være fristet til at søge mod minoritetsdanske bandeformationer, som anerkender deres minoritetsdanske og transnationale baggrund. De minoritetsdanske bandemiljøer kan nemlig ligesom klubben, anerkende deres minoritetsdanske og transnationale profil som en styrke og et værdigt grundlag for at være del af et forpligtende fællesskab.

Ud fra denne forståelse ser vi et behov for at udvikle en pædagogisk tænkning, der arbejder med de unges oplevelser med majoritetsdanske fordomme og samtidig integrerer og anerkender deres særlige transnationale forudsætninger og kompetencer som uddannelsesrelevante meritter.

Det transnationale som grundlag for unges fællesskaber

Vores undersøgelse peger altså på, at de unges transnationale og globale referencer spiller en rolle for deres tilskyndelse til at søge sammen med andre tilsvarende forudsætninger. Sprogforskerne Jens Norman Jørgensen og Tore Kristiansen peger på noget tilsvarende, når det gælder anvendelse af det såkaldte 'perkerdansk' (Jørgensen & Kristiansen, 1998). Gennem anvendelse af særlige vendinger og udtalemåde fungerer "perkerdansk" som en identitetsmarkør, der udtrykker samhørighed med og i minoritetsdanske fællesskaber. Tilsvarende virker skole- og uddannelsessystemets manglende opmærksomhed på og anerkendelse af de unges sprogformer og transnationale ressourcer i retning af at forstærke modsætninger, hvilket kan styrke de unges tilbøjelighed til at søge mod minoritetsdanske fællesskaber (Gilliam, 2018). Pointen her er, at de unge snarere end at reproducere forældrenes kultur eller mixe denne med danske kulturtræk, forenes af deres specifikke erfaringer med at vokse op som minoritet og med tosproglige og transnationale forudsætninger. De erfarer, at deres tilknytning til steder og mennesker adskiller sig fra majoritetsdanske unges forestillinger om at vokse op ét sted og i én kultur, hvor forældrene helt selvfølgeligt repræsenterer den dominerende kultur. Det er således familiernes migranterfaringer og deres transnationale og globale forbindelser, der gør, at minoritetsdanske unge har nogle fælles erfaringer med at have kontakter til og indblik i transnationale netværk.

En opgørelse ud fra vores data viser, at gruppen af de 20 unge mindst har kontakt med mennesker fra i alt 23 forskellige lande³. Deres internationale kontakthaver er en integreret del af deres historie og habitus. En har f.eks. fætre og kusiner i Kenya "efter de rejste fra Danmark", og "nogle i Sverige". En bor i Dan-

3 Bangladesh, Danmark, Dubai, Egypten, England, Etiopien, Finland, Irak, Iran, Jordan, Kenya, Kurdistan, Frankrig, Palæstina, Norge, Qatar, Saudi Arabien, Somalia, Sverige, Syrien, Tyrkiet, Tyskland og USA

mark med sin ”lillebror, mor og far”, mens andre dele af familien ”bor i England, Frankrig og andre lande” samt i ”Bangladesh”. Mens en tredje har familie i ”USA, Finland, Norge, Danmark, Sverige, Kenya, Dubai, Qatar. Alle mulige steder”.

De unges forbindelser og referencer til familie og venner i tredje lande kan give dem blik for levevilkår og kulturer rundt om i verden. De har ofte besøgt eller haft besøg fra lande i Afrika og Mellemøsten, de kan forklare om deres familiers historie og oprindelse og kan skelne mellem politiske og geografiske forhold i f.eks. Somalia og Somaliland, Palæstina og Vestbredden. De kan forklare detaljer om sociale forhold, sundhedssystemer, racisme, religion og erhvervs- og levevilkår, som de opleves af deres familier i forskellige lande. De har mange typer indsigter, men ofte vedrører de steder og forhold, steder som anses for perifere eller lige-gyldige i majoritetssamfundet, og som derfor ikke afspejles i systemteksterne for skolen og uddannelsessystemet. Deres kompetencer og færdigheder optræder kort sagt ikke i pensum og prøvekrav og er derfor heller ikke noget de unge anerkendes for. På samme måde har gode sprogkundskaber en høj værdi i skole og uddannelsessystemet, men det gælder ikke de unges modersmål, som enten ignoreres eller modarbejdes. Som Bourdieu har vist, er beherskelse af sprog og indsigter en symbolsk kapital, hvis det anerkendes af de mennesker, som indtager de centrale positioner i samfundets dominerende felter (Bourdieu, 1993). Når det gælder de minoritetsdanske unges forudsætninger, anerkendes deres transnationale kompetencer imidlertid ikke som kapital i de felter, der defineres af de dominerende kræfter i det majoritetsdanske samfund. De transnationale og globale kompetencer, som de unge kan demonstrere, fungerer snarere som tegn på deres marginale position i Danmark – uanset om det handler om økonomi, kultur og/ uddannelse (Bourdieu, 2007).

Transnationale netværk som uddannelseskapital

På baggrund af vores analyse mener vi, at der vil være pædagogiske muligheder i at forsøge at gøre de unges transnationale baggrunde til en aktiv uddannelseskapital. Når netop det transnationale er en oplagt mulighed, skyldes det, at de minoritetsdanske unges fællesskaber overskrider den enkelte unges nationale og kulturelle baggrund, både i kraft af deres oplevelser med minoritetsstatus og med transnationalisme. Gennem det transnationale kan der arbejdes med at styrke og udvikle et fælles referencesystem, som de unge kan forstå sig selv gennem, og som samtidig kan give det en overskridende karakter, hvilket kan gøre det velegnet til uddannelsesformål. Gennem transnationale netværk kan de unge opnå indsigter i en række emner lige fra forholdene i deres familiers oprindelseslande, krige og kriser, migration, politik, geografi, ressourcer og økonomi m.m. Altså en lang række forhold, som både kan indgå i målrettede uddannelsesforløb, og som kan engagere og involvere de unge og deres familier. Samtidig vil de unge kunne bruge deres transnationale netværk til at indhente informationer og opbygge viden, der kan hjælpe de unge til at opnå symbolsk kapital, som både kan anerkendes i deres

familier og i minoritetsdanske miljøer og i skolesammenhæng. Dermed kan det være med til at styrke de unges selvtillid, give dem almene studiekompetencer og øge deres tillid til og tryghed ift. ungdomsuddannelserne.

Det pædagogiske potentiale kan antydes af følgende estimat, som bygger på de historier, vi har indsamlet gennem undersøgelsen. Antager vi fx, at den enkelte unge via sin familie i gennemsnit har transnationale forbindelser til 20 mennesker (mors familie, fars familie, venner, forretningsforbindelser o. lign.) fordelt på 3-5 forskellige lande, har gruppen adgang til flere hundrede forbindelser i 23 lande. Dermed har de hver især og til sammen kapacitet til at indhente et bredt materiale af førstehåndsberetninger og viden, der kan bruges i undervisnings-sammenhæng til at belyse forhold og livssituationer i lande som få danskere har indsigt i og berøring med. De unges særlige geografiske horisont og netværk kan derfor udgøre en nyttig kilde til viden om livsformer og steder i verden.

En nuanceret kapitalforståelse

Den amerikanske etnicitets- og uddannelsesforsker, Tara J. Yosso (2005) har peget på, at Bourdieus begreb om kulturel kapital ofte bruges meget mekanisk i det pædagogiske felts arbejde med udsatte unge. Det kan f.eks. være, når udsatte unges dårlige skolepræstationer blot ses som et udtryk for, at de mangler den nødvendige kulturelle kapital for at begå sig i en middel- og overklassedomineret skole. Vel og mærke i et samfund, som er optaget af at reproducere middel- og overklassens normer som *normen*. Noget lignende ses i tilgangen til de minoritetsdanske unge, som ikke lever op til integrationspolitiske håb om social- og uddannelsesmæssig mobilitet. Her har de pædagogiske indsatser typisk form af aktiviteter, der skal hjælpe de unge til at tilegne sig de færdigheder, viden og kompetencer, som de mangler for at kunne integrere sig i samfundet, hvilket vil sige at øge deres kulturelle kapital på majoritetssamfundets præmisser.

Denne måde at anvende kulturel kapital på, etablerer et mangelsyn på minoritetsdanske unge, og kommer i sidste ende til at bekræfte uddannelsesstrukturen som en nødvendig og legitim løsning på de unges problemer. Samtidig frakendes betydningen af den kulturelle kapital som de unge allerede besidder, og som anerkendes i de minoritets- og transnationale miljøer, hvor de unge føler sig trygge. For at udvikle en bedre forståelse af de unge minoritetsdanskere orienteringer og motiver i overgangen fra barn til voksen, må kapitalbegrebet imidlertid nuanceres og præciseres, så det også kan indfange og betegne de former for kapital, de unge selv anser for værdifulde, også selv om de ligger uden for nationalsamfundets dominerende felter.

Her har Yosso (2005) argumenteret for, at det er nødvendigt at skelne mellem de former for kapital, der anerkendes blandt de unge i minoritetsmiljøer, og dem der anerkendes i majoritetssamfundet. Helt grundlæggende er det vigtigt at være bevidst om, at det drejer sig om unge mennesker, som generelt set har svært ved at hævde deres værdi i de dominerende felter for kultur og økonomi. Typisk er

minoritets- eller majoritetsdanske unge endnu ikke i besiddelse af høj symbolsk kapital, for det er de færreste, der har højt udviklede færdigheder eller indtager magtfulde positioner. Det betyder imidlertid ikke, at det tidlige ungdomsliv ikke har vigtige anerkendelsesformer og kapitalformer, som har indflydelse på, hvordan de unge investerer deres kræfter i at opbygge symbolsk, social og økonomisk kapital. Her drejer det sig bare om at forstå, hvordan der indenfor ungdomsmiljøerne etableres felter, hvor de unge selv fastsætter, hvad der udgør kapital. Besiddelse af denne kapital, social eller anden form, er med til at give tryghed og fællesskab og er med til at bane deres veje ind i fremtiden – hvad enten de går via bandemiljøer, uddannelse, selvstændige erhverv eller andet. Såvel forskning i tokulturalitet som de professionelles erfaringer i pædagogiske og boligsociale miljøer viser, at minoritetsdanske unges opbygning af social og symbolsk kapital finder sted i et krydspres mellem forskellige værdisystemer og normer. Det gælder ikke mindst de unge, hvis familier har begrænsede forudsætninger for at forberede dem til social mobilitet i majoritetssamfundet.

Følger man Yosso (2005) bliver man nødt til at være opmærksom på, hvilke specifikke kapitalformer, der er på spil for etnisk unge i udsatte positioner. Det vil sige en opmærksomhed på de styrker de har og som de forsøger at anvende for at etablere sig, og ikke kun på manglerne. En opmærksomhed på disse anderledes former for kapital, mener hun, kan åbne for nye indsigter og grundlag for tilrettelæggelse af pædagogiske støtteaktiviteter både ift. de unges sociale og etniske bagland og det majoritetssamfund, som de også skal fungere i. Hun har derfor udviklet et kapitalbegreb, som ikke bygger på de dominansstrukturer, som bestemmes af majoritetssamfundet, men værdier og kapitalformer, der er på spil i minoritetsgrupper i periferien af majoritetssamfundets sociale og symbolske orden, herunder kapitalformer, som handler om interaktioner mellem minoriteter og majoriteter.

Vi inddrager Yosso's nuancering her for at nuancere og diskutere, den rolle som transnationale og globale erfaringer og netværk aktuelt spiller for minoritetsdanske unge og de muligheder, der er for at inddrage denne ressource konstruktivt i pædagogiske indsatser, som retter sig mod at transformere de unges kapital ind i f.eks. uddannelsesområdet. I sine analyser arbejder Yosso med seks kapitalformer, som hun ser, spiller en rolle for de minoriserede etniske unge hun har studeret. Disse former for kapital drejer sig om *aspirationer* eller "*aspirational capital*" (deres evne til at opretholde fremtidshåb og drømme på trods af mulige forhindringer); *sprog* eller "*linguistic capital*" (deres sproglige kunnen og sociale og intellektuelle kompetencer opnået i flersproglige miljøer); *navigationsevne* eller "*navigational capital*" (deres evne til at navigere imellem sociale institutioner og miljøer); *familie* eller "*familial capital*" (deres fællesskaber, historie, minder og engagement og investering i deres børns fremtid); og *modstand* eller "*resistant capital*" (viden og evner oparbejdet igennem modstanden mod dårlige livsvilkår) og *sociale relationer* eller "*social capital*" (deres sociale netværk og forbindelser).

Disse kapitalformer er som nævnt, dem som Yosso finder belæg for i sine studier i USA. De kan naturligvis ikke overføres direkte til en dansk sammenhæng, men ses som inspiration til at udvikle et bedre grundlag for at forstå og anerkende betydningen af de videnformer og ressourcer, som motiverer unge i minoritetsdanske miljøer, herunder at blive bedre til at få, hvad der sker, når sådanne kapitaler miskendes og modarbejdes af majoritetssamfundet.

De oversele ungdomskapitaler

De minoritetsdanske unge, vi har beskæftiget os med her, fremstår i samfundets øjne sårbare, hvis ikke udsatte. Det gælder ikke mindst unge, hvis familier har lav social status, dårlig økonomi, lavt uddannelsesniveau, manglende sprogkunderskaber osv. De almennyttige boligbyggerier, de bor i, har lavstatus og er tæt på at kunne blive optaget på regeringens ghettoliste. De institutionelle og boligsociale integrationsindsatser i området drejer sig i prioriteret rækkefølge om uddannelse, kriminalitetsforebyggelse og social aktivering. Forhold, som på forskellige måder indikerer, at de unge mangler de former for social, kulturel og økonomisk kapital, som samfundet anerkender og ser som en forudsætning for social mobilitet og integration. Derfor er det forudsigeligt, at pædagogiske indsatser har fokus på at hjælpe de unge til at opnå, det de mangler. Den lille klub er i det lys en undtagelse, der kan minde os om, at de unges egne prioriteringer og værdier er vigtige medskabere af deres fremtid, og at det er en pædagogisk opgave at værne om de værdier og sammenhænge, som styrker de unge i at finde deres egen vej. Yosso's pointer fortæller os ikke mindst, at der pædagogisk set kan være god mening i at bygge på de kapitaler, de unge har frem for at hævde og formidle dem, de ikke besidder. Det gælder ikke mindst, de marginalitetstruede og marginaliserede minoritetsdanske unge. Dem som viser tegn på modstandsreaktioner, der går fra at yde modstand og lave ballade i skolen (Gilliam, 2009), til at fravælge klub- og idrætstilbud og at involvere sig i gadeliv og kriminelle fællesskaber for at få adgang til økonomisk kapital (Kalkan, 2018). Yosso viser, at det hun kalder etnisk/raciale miljøer med minoritetsstatus, meget ofte har fælles oplevelser af miskendelse og eksklusion, og at det ofte fører til modreaktioner og modstand mod det eller dem, som repræsenterer disse miskendelses- og eksklusionsformer. Men modreaktioner er iflg. Yosso ikke kun negative i den forstand, at de bare vil medføre yderligere eksklusion. De kan også være vigtige bidrag i en kamp for social retfærdighed, ligestilling og ligebehandling. Dermed kan modstands-kapitalformer være et aktiv, der kan bruges til og indgå i en kamp for at opbygge demokratiske fællesskaber, der bygger på social retfærdighed og anerkendelse.

Med afsæt i Yosso's argumenter kan man ud fra en pædagogisk synsvinkel se de minoritetsunges modreaktioner og modstand som rettet imod noget. En modstand som de unge i vores materiale måske ikke helt har erkendt og formuleret, men som fremstår som reaktioner på, de oplevelser af underkendelse og minorisering, de unge har i majoritetssamfundet. Som indikeret med eksemplet oven

for, hvor ”*søde unge gik lige fra klubben til hård kriminalitet*”, kan de unge veksle modstandsadfærd til social kapital i miljøer, der har etableret sig omkring beherskelse af kriminalitet og vold. Kalkan taler ligefrem om ’*voldskapital*’ (Kalkan 2018, s.504). Det er et pædagogisk ansvar at modvirke sådanne former for kriminalisering. Men det kræver en pædagogisk og politisk forståelse for de logikker, der ligger bag omvekslingen. Det kræver en villighed til at hjælpe de unge til at føre destruktive modstandsenergier over opbygningen af modstandskapital, hvilket kan give dem reelle håb om større retfærdighed.

Diskussion og perspektiver

Det vi her har ønsket at pege på med Yosso er, at minoriseringsdynamikker i majoritetssamfundet kan styrke de unges behov for at søge sammen i sociale fællesskaber, hvor de kan opbygge deres sociale kapital, men også at disse dynamikker kan forstærke en modstandsadfærd, der yderligere risikerer at gøre nogle unge, udsatte ift. majoritetssamfundet. Vores undersøgelse peger på, at de unge har symbolsk kapital inden for alternative felter for anerkendelse, og at disse kapitaler kan styrkes gennem pædagogiske indsatser, der f.eks. understøtter drømme om egen virksomhed, familie og familieværdier (hhv. aspirations- og familiekapital), sproglige ressourcer som tosprogede (lingvistisk kapital), og erfaringer med at navigere mellem majoritets- transnationale, multietniske og majoritetsmiljøer (navigations-kapital) og endelig erfaringer med vise modstand mod forskelsbehandling og uretfærdighed (modstandskapital).

Disse kapitalformer forekommer at være oversete, uudforskede og uudviklede som grundlag for pædagogisk praksis. I praksis spiller de imidlertid en vigtig rolle for de udsatte unges egen udvikling og sociale position. Pædagogisk set kunne man gennem disse kapitaler arbejde for at styrke de unges aspirationer for en værdig fremtid. I stedet for opfattes de unge med minoritetsdansk baggrund ofte som to-kulturelle, og man ser majoritetssamfundets manglende accept af dem som udtryk for, at de mangler færdigheder, som de skal tilegne sig. Det betyder, at den pædagogiske opmærksomhed for ensidigt retter sig mod risici og handler om forebyggelse og at afhjælpe mangler frem for at bygge på de ressourcer og potentialer, de har udviklet gennem deres opvækst i transnationale miljøer.

Ved at se de unges habituelle migrantbaggrund som en kapital, der yderligere kan styrkes gennem inddragelse af deres transnationale netværk, vil det pædagogisk set være muligt at udvikle og stimulere deres forståelse for og lyst til at investere i deres fremtid. Herunder i sammenhænge som anerkender deres navigations- og lingvistiske kapital. Det er en vigtig pædagogisk opgave at udvikle nye tilgange til at støtte minoritetsdanske unge i udsatte positioner i at udvikle deres aspirationskapital med vægt på opbygning af sprog-, transnational-, familie-, og modstandskapital. Det mener vi bedst kan gøres ved at bygge på sådanne aspirationer, som kan udvikles og anerkendes i de sociale netværk, som allerede står parate til at anerkende de unge for de kapitalformer, de selv anser for vigtige.

tige, og som lader sig direkte omsætte til social kapital. Det forudsætter, at skole og uddannelsessystem bliver bedre til at anerkende det, de unge kommer med, og hjælpe dem til at øge deres uddannelseskapital. Dette ved at øge deres tillid til uddannelsessystemet og ved at gøre det transnationale og globale til et anerkendt anliggende og grundlag i uddannelsesforløb. En sidegevinst vil være, at det samtidig kan berige det danske samfund med borgere, som konstruktivt vil være i stand til at bidrage med et større udsyn og forståelse mellem mennesker. Samtidig er det også en påmindelse om, at de migranttætte boligområder, vi har studeret, ikke meningsfuldt kan ses som ghettoer, som lukker sig om sig selv. De er snarere områder der bebos af mange mennesker med nationale og globale forbindelser som majoritetssamfundet lukker øjnene for.

Litteratur

- Bauman, Z. (1999). *Globalisering- De menneskelige konsekvenser*. København. Hans Reitzel Forlag.
- Bourdieu, P. (1993). *Language and Symbolic Power*. Edited by John Thompson. Harvard University Press.
- Bourdieu, P. (2007). *Den praktiske sans*. København. Hans Reitzels Forlag.
- Bourdieu, P. & Wacquant, L. J.D. (1996). "Refleksiv sociologi", Hans Reitzels Forlag, København.
- Horst, C. (2017). *På ulige fod – etniske minoritetsbørn som et skoleeksempel*. Aarhus Universitetsforlag 2017
- Gilliam, L. (2009). *De umulige børn og det ordentlige menneske: identitet, ballade og muslimske fællesskaber blandt etniske minoritetsbørn*. Aarhus. Aarhus Universitetsforlag.
- Gilliam, L. (2018). *Minoritetsdanske drenge i skolen: modvilje og forskelsbehandling*. Aarhus. Aarhus Universitetsforlag.
- Gulløv, J., Larsen, V. & Tireli, Ü. (2020). Udsat for kritiske blikke – om minoritetsdanske unges tryk og marginalisering i byen. *Social Kritik*, nr. 161. s. 22- 28.
- Jørgensen, J. N. & Kristiansen, T. (1998). *Pæredansk eller perkerdansk*. Information 4. februar 1998.
- Kalkan, H. (2018). SHABABS. *Gadekultur, gadens økonomi og respekt - på Nørrebro*. Disputats. Københavns Universitet.
- Khawaja, I. (2010). "To belong everywhere and nowhere": *Fortællinger om muslimskhed, fællesskab og tilhørsforhold*. Roskilde: Roskilde Universitetsforlag, 2010.
- Skovse, A. S. (2018). *Udgangspunkter og orienteringspunkter. En undersøgelse af sociogeografisk orientering, hverdagsmobilitet og sproglig praksis blandt unge to steder i Danmark*. Ph.d. afhandling. Københavns Universitet.
- Regeringen, (2018). *Ét Danmark uden parallelsamfund. Ingen ghettoer i 2030*. Marts 2018. https://www.regeringen.dk/media/4937/publikation_%C3%A9t-danmark-uden-parallelsamfund.pdf. Lokaliseret 4 august 2021.
- Yosso, T. J. (2005). Whose culture has capital? A critical race theory discussion of community cultural wealth, *Race Ethnicity and Education Vol. 8, No. 1, March 2005, pp. 69–91*.